

Otevřená výzva k odbornému projednání budoucnosti pedagogiky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy

**Vážená paní děkanku,
vážené členky a vážení členové vedení Filozofické fakulty Univerzity Karlovy,
vážené členky a vážení členové Akademického senátu FF UK,
vážené kolegyně, vážení kolegové,**

jako student Katedry pedagogiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy se na Vás obracím v souvislosti s oznámeným záměrem sloučit Katedru pedagogiky s Katedrou andragogiky a personálního řízení. Podle sdělení paní děkanky ze dne 10. července 2026 mají organizační změny vstoupit v účinnost dne 1. ledna 2027.

Jsem si vědom složité ekonomické situace fakulty i odpovědnosti jejího vedení za hledání dlouhodobě udržitelných řešení. Právě závažnost připravované změny však vyžaduje, aby jí předcházela odborná analýza, jasné zdůvodnění, posouzení různých možností a otevřené projednání v rámci akademické obce.

Od prvního oznámení uplynulo několik týdnů, aniž byla studentům představena konkrétní podoba zamýšleného modelu. Dosud není jasné, zda jde o návrh určený k dalšímu projednání, nebo o fakticky přijaté rozhodnutí. Nejsou známy podklady, z nichž záměr vychází, posuzované alternativy, budoucí organizační struktura ani předpokládané dopady na výuku, výzkum, akreditace a dlouhodobý rozvoj pedagogiky.

Obecné ujištění, že stávající studenti budou moci dokončit své studium, považuji za důležité. Samo o sobě však neodpovídá na otázku, v jakých odborných a personálních podmínkách bude jejich studium pokračovat a jaké postavení bude mít pedagogika v novém uspořádání. Formální možnost dostudovat není totožná se zachováním kvality výuky, dostupnosti odborníků, vědeckého prostředí a dalšího rozvoje oboru.

Význam a kontinuita pedagogiky

Pedagogika patří k nejstarším oborům soustavně pěstovaným na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Její institucionální tradice sahá k pedagogickému semináři, který roku 1882 založil Gustav Adolf Lindner na tehdejší české Karlo-Ferdinandově univerzitě.

Katedra pedagogiky proto není pouze jednou z organizačních jednotek fakulty. Je nositelkou více než stočtyřicetileté odborné, vědecké a vzdělávací kontinuity, institucionální paměti a specifické akademické kultury. Taková tradice není pouhou připomínkou minulosti, ale závazkem vůči současným i budoucím generacím studentů, učitelů a výzkumníků.

Pedagogika má v rámci univerzity i celé společnosti mimořádné postavení. Každý vědní obor potřebuje své poznání nejen vytvářet, ale také uchovávat, kriticky promýšlet a předávat dalším generacím. Pedagogika se zabývá právě podmínkami, za nichž se člověk učí, rozvíjí, získává schopnost porozumět světu a odpovědně v něm jednat.

Nejde tedy o okrajovou ani pouze podpůrnou disciplínu. Kvalita pedagogiky ovlivňuje přípravu učitelů, vzdělávání ve školách, fungování vzdělávací soustavy i schopnost společnosti předávat vlastní vědecké, kulturní a hodnotové dědictví.

Katedra pedagogiky propojuje filozofii a dějiny vzdělávání, obecnou a sociální pedagogiku, psychologii a sociologii vzdělávání, školní pedagogiku, didaktiku, metodologii, vzdělávací politiku, poradenství a problematiku inkluze a diverzity. Právě propojení těchto oblastí umožňuje přenášet poznatky humanitních a společenských věd do pedagogického výzkumu, přípravy učitelů a každodenní vzdělávací praxe.

Její působení navíc výrazně přesahuje prezenční studium pedagogiky. Katedra vzdělává studenty kombinovaného studia, mezi nimiž jsou učitelé, vedoucí pracovníci škol a další odborníci, kteří získané poznatky bezprostředně přenášejí do vzdělávací praxe. Podílí se rovněž na celoživotním vzdělávání a na pedagogické, psychologické a didaktické přípravě budoucích učitelů na Filozofické fakultě i v dalších součástech Univerzity Karlovy.

Skutečný společenský přínos katedry proto nelze hodnotit pouze podle krátkodobých ekonomických ukazatelů nebo počtu pracovních úvazků.

Riziko směšování dvou svébytných disciplín

Pedagogika a andragogika jsou příbuzné disciplíny. Obě se zabývají učením, vzděláváním a rozvojem člověka a jejich spolupráci považují za žádoucí a potenciálně přínosnou.

Příbuznost však nelze zaměňovat se shodností nebo vzájemnou zastupitelností.

Obě disciplíny mají vlastní historický vývoj, teoretická východiska, výzkumné otázky, metodologické přístupy, cílové skupiny a oblasti profesního uplatnění. Vzdělávání dětí a dospívajících vychází z jiných vývojových, psychologických, sociálních a institucionálních podmínek než vzdělávání dospělých.

Společné projekty, koordinace výzkumu, sdílení některých předmětů nebo společné administrativní zázemí mohou být smysluplné. Samotná odborná příbuznost však nepředstavuje dostatečné zdůvodnění organizačního spojení bez jasného vysvětlení, jak bude zachována svébytnost jednotlivých disciplín.

Moje hlavní obava se týká toho, aby v důsledku sloučení nedošlo k postupnému obsahovému směšování oborů, oslabení specifického profilu pedagogiky nebo omezení její schopnosti samostatně rozvíjet vlastní studijní programy, výzkumná témata a odborné specializace.

Pedagogika by se neměla stát nástrojem administrativního oslabení andragogiky ani správcem následků personálních omezení na jiném pracovišti. Stejně tak by převzetí dalších studijních, organizačních a výzkumných povinností nemělo vést k přetížení pracovníků pedagogiky, omezení jejích vlastních činností nebo přesměrování jejích již nyní omezených zdrojů.

Výsledkem změny nesmí být personálně poddimenzované pracoviště, které bude formálně odpovědné za několik studijních programů, ale nebude mít odpovídající podmínky pro jejich kvalitní rozvoj.

Pedagogika nemůže být chápána pouze jako obecné zastřešující označení pro různé oblasti vzdělávání. Musí zůstat plnohodnotně rozvíjenou vědní disciplínou s odpovídajícím odborným vedením, personálním zabezpečením, výzkumným zázemím a možností dalšího rozvoje. Formální zachování jejího názvu by samo o sobě nebylo dostatečnou zárukou zachování skutečné odborné kvality.

Proto považuji za nezbytné jasně vědět, jak bude pedagogika v budoucím uspořádání odborně vymezena, jak bude zajištěno její studijní a vědecké vedení a jak bude zabráněno rozmělnění jejího profilu.

Odbornému rozhodnutí musí předcházet odborné posouzení

Od akademické instituce lze oprávněně očekávat, že také její vlastní organizační rozhodování bude založeno na důkazech, posouzení různých možností a hodnocení rizik.

Takto významné změně by měla předcházet analýza současného ekonomického, personálního, studijního a vědeckého stavu Katedry pedagogiky, přesné vymezení problému, který má být řešen, a porovnání několika možných variant.

Cesta k dlouhodobé stabilitě fakulty by proto neměla spočívat pouze ve slučování nebo omezování jejích součástí. Měla by zahrnovat rovněž systematické hledání nových zdrojů financování, rozvoj fundraisingu, grantové a projektové činnosti, spolupráci s absolventy a veřejnými i soukromými partnery a důsledné prosazování oprávněných potřeb humanitních, společenskovědních a pedagogických oborů vůči univerzitě, státu i veřejnosti.

Odborná analýza má rozhodnutí předcházet a pomáhat je vytvářet. Neměla by být předložena až následně jako odůvodnění již zvoleného řešení.

Pokud fakulta nemá dostatečné interní kapacity k nezávislému posouzení všech možností, lze využít externí odborné organizační, ekonomické a procesní hodnocení. Takový postup by mohl pomoci hledat úspory, efektivnější procesy a nové zdroje financování, aniž by prvním řešením muselo být omezení odborných činností.

Pedagogika a odpovědnost vůči společnosti

Význam pedagogiky je mimořádně patrný v současné době, kdy společnost čelí polarizaci, šíření dezinformací, informační manipulaci, oslabování důvěry ve veřejné instituce, hybridní konflikty a rychlému rozvoji digitálních technologií.

Kvalitní vzdělávání musí člověka vést nejen k získávání informací, ale také ke schopnosti porozumět jim, hodnotit je v souvislostech, rozlišovat mezi argumentem a manipulací a odpovědně se podílet na veřejném životě.

Katedra pedagogiky svou dlouhodobou odbornou, vzdělávací a osvětovou činností přispívá k rozvoji kritického, rozvážného a odpovědného myšlení. Pomáhá přenášet humanitní a společenskovední poznatky do škol a vytvářet předpoklady pro demokratický vývoj, občanskou společnost a zachování i kritické rozvíjení kulturního a vzdělávacího dědictví.

Případné oslabení pedagogiky proto není pouze vnitřní záležitostí fakulty. Dotýká se všech, kterým záleží na kvalitě vzdělávání a na schopnosti společnosti vychovávat vzdělané, kriticky myslící a odpovědné občany.

Informovanost a akademická diskuse

Připravovaná změna byla oznámena po skončení přijímacího řízení a během letních prázdnin. Toto načasování objektivně omezuje možnosti studentů, akademických pracovníků a akademických orgánů společně o věci jednat.

Nechci z této okolnosti vyvozovat závěry o úmyslech vedení fakulty. Považuji však za nezbytné, aby byla vzniklá informační nejistota co nejdříve překonána zveřejněním konkrétních podkladů a vytvořením prostoru pro jejich projednání.

Akademická obec by neměla být pouze následně informována o výsledku procesu. Měla by znát jeho východiska, posuzované možnosti a očekávané dopady a mít možnost se k nim kvalifikovaně vyjádřit před přijetím obtížně vratných kroků.

Transparentnost, kolegiální projednávání a respekt k odbornému stanovisku dotčeného pracoviště nejsou překážkou účinného řízení. Jsou základními principy univerzitního prostředí a předpokladem důvěryhodnosti přijatého rozhodnutí. V kontextu nedávné tragické zkušenosti celé fakulty je otevřená, citlivá a důvěryhodná komunikace o to důležitější.

Výzva vedení Filozofické fakulty UK

Na základě uvedených skutečností žádám vedení Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, aby před uskutečněním dalších kroků:

1. představilo konkrétní podobu zamýšleného modelu a jasně vymezilo postavení pedagogiky v jeho rámci;
2. sdělilo, zda jde o návrh určený k projednání, nebo o již přijaté rozhodnutí, a popsalo dosavadní rozhodovací proces;
3. zveřejnilo odborné a ekonomické důvody připravované změny, podklady, z nichž vychází, a varianty, které byly posuzovány;
4. předložilo analýzu dopadů na výuku, studijní programy, akreditace, výzkum, učitelskou přípravu, kombinované studium a celoživotní vzdělávání;
5. vysvětlilo, jak bude zachována odborná svěbytnost pedagogiky, její vedení, personální zabezpečení, studijní profil a možnost dalšího rozvoje;

6. objasnilo, jak bude zabráněno obsahovému směšování pedagogiky a andragogiky a rozmělnění jejich rozdílných odborných východisek;
7. zvážilo nezávislé externí odborné posouzení také jiných organizačních a ekonomických variant.
8. rozhodovací pravidla nového pracoviště; informaci, do kterých programů se budou přijímat noví studenti.
9. zveřejnilo harmonogram dalšího rozhodování a vytvořilo prostor pro otevřenou diskusi se studenty, pracovníky katedry, akademickými senátory a dalšími zainteresovanými odborníky před přijetím kroků, které budoucí podobu pedagogiky zásadně předurčí.

Mým cílem není zpochybňovat potřebu řešit ekonomické a organizační problémy fakulty ani odmítat odbornou spolupráci mezi pedagogikou a andragogikou.

Žádám však, aby případná změna vycházela z důkladné odborné analýzy, byla srozumitelně vysvětlena a zachovala pedagogiku jako svébytný, odborně silný a dlouhodobě rozvíjený vědní obor. Její přínos totiž dalece přesahuje hranice fakulty a je nezastupitelný pro kvalitu vzdělávání, rozvoj společnosti i její demokratickou budoucnost.

Tuto výzvu chápu jako projev odpovědnosti člena akademické obce za instituci, jejíž jsem součástí. Věřím, že společným zájmem vedení, studentů i akademických pracovníků je stabilní a respektovaná Filozofická fakulta, která dokáže obtížné situace řešit v souladu s univerzitními hodnotami: odborností, otevřeností, kritickým myšlením, kolegiální a odpovědností.

Budoucnost pedagogiky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy si zaslouží úplné informace, odborně podložené rozhodování a otevřenou akademickou diskusi.

S úctou

Petr Katanski

student Katedry pedagogiky

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

autor a iniciátor otevřené výzvy

Prohlášení podporovatelů výzvy

Tato výzva se netýká pouze současných studentů, absolventů nebo pracovníků Katedry pedagogiky FF UK. Obrací se na všechny, kterým záleží na kvalitním vzdělávání, přípravě učitelů, rozvoji pedagogického výzkumu a odpovědném předávání vědění dalším generacím.

Dlouholetá odborná, vzdělávací a osvětová činnost Katedry pedagogiky přispívá k rozvoji kritického, rozvážného a odpovědného myšlení, k propojování humanitních a společenskovědních poznatků se školní a vzdělávací praxí a k vytváření podmínek, v nichž se člověk učí nejen získávat informace, ale také jim rozumět, posuzovat je v souvislostech a odpovědně s nimi zacházet.

Kvalitní pedagogika je jedním z předpokladů vzdělané, demokratické a soudržné společnosti. Podporuje schopnost lidí vést věcný dialog, rozpoznávat manipulaci a dezinformace, respektovat důstojnost druhých, podílet se na veřejném životě a převzít spoluodpovědnost za společnost, její kulturu a další vývoj.

Svým podpisem proto nevyjadřuji pouze podporu zachování odborné kvality, institucionální kontinuity a dalšího rozvoje Katedry pedagogiky FF UK. Hlásím se také k významu vzdělávání pro demokratický vývoj, občanskou společnost, humanitní vzdělanost a uchovávání i kritické rozvíjení českého kulturního a vzdělávacího dědictví.

Současně podporuji požadavek, aby rozhodování o budoucnosti takto významného pracoviště probíhalo odborně, transparentně, s respektem k univerzitním hodnotám a za skutečného zapojení akademické obce.

První signatáři:

Michal Hajžman

Libor Smetana

Eliška Drahošová

Světlana Novosad

Markéta Švomová

Libuše Terezie Vojtová

Barbora Menclová

Pavčina Brejchová

Anežka Šubrová

Renáta Rieggerová

Lukáš Robotka

Zdeněk Kratochvíl

Kateřina Sommer

Tereza řtulová

Tereza Fikrlová